

РЕЦЕНЗИЯ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

от Проф. д-р Стоян Проданов с научна специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (Финанси), Регистриран в НАЦИД от 01.12.2018 г., член на Научно жури, определено със Заповед №470/01.06.2023 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов Проф. Марияна Божинова върху дисертация на докторант Русалин Антонов Русалинов на тема „Управление на паричните потоци в сектора на сигурността“.

Докторант Русалин Русалинов, d020219183, е обучаван в задочна форма на докторантура по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“, към катедра „Финанси и кредит“, СА „Д. А. Ценов“ - Свищов. Научни ръководители на докторанта са Проф. д-р Андрей Захариев (СА „Д. А. Ценов“ - Свищов) и Доц. д.н. Ирена Маркова (УНСС).

Уважаеми членове на научното жури,

Темата на дисертационния труд на докторант Русалин Русалинов е „Управление на паричните потоци в сектора на сигурността“. Настоящата рецензия е разработена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в България, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

1. Обща информация за докторанта

Докт. Русалин Русалинов се е обучавал по докторска програма към катедра „Финанси и кредит“ на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“.

2. Общо представене на дисертационния труд

Дисертацията на тема „Управление на паричните потоци в сектора на сигурността“ е изключително актуална и значима, защото адресира проблемите на финансовата сигурност и бюджетирането в сектора на сигурността и аргументира управлението на паричните потоци на лицензираните дружества за охрана като ключови за постигането на ефективност и стабилност на тези стопански субекти.

Дисертационният труд се състои от 239 страници, включващи въведение, пет глави, заключение, библиография, списъци на използваните съкращения, на графиките и таблиците, както и приложения с банкови данни за целите на иконометричното изследване. В дисертационния труд са използвани общо 121 таблици и 86 графики, които служат за визуално представяне на данните и резултатите от изследването. Библиографията включва общо 102 източника, интерпретирани за целите на изследването и в подкрепа на твърденията и анализите в дисертацията. По темата на дисертационния труд са направени общо 6 публикации (2 статии, 4 научни доклади, от които 3 бр. самостоятелни и 1 бр. в съавторство), което указва активното участие на автора и популяризирането на идеите на дисертацията сред научната общност.

Във въведението е обоснована актуалността на изследвания проблем и са описани ограниченията, методите, хипотезите. Обект на изследването са паричните потоци в сектора на сигурността от позицията на доставчиците на услуги по охрана и сигурност. Предметът на разработката е насочен върху глобалните проблеми на управлението на паричните потоци в сектора на сигурността, формиращо систематично ниво от рискове за финансовата сигурност, както и върху оперативната финансова рамка за управление на лицензиирани дружества за охрана и сигурност по повод доставката на услугата към клиентите.

Докт. Русалин Русалинов определя основната цел „.... чрез анализ на теорията и практиката на финансовата сигурност и бюджетирането в сектора да се аргументира подход за управление на паричните потоци от страна на лицензираните дружества за охрана с фокус върху клиента, при перманентна оценка на неговата

удовлетвореност от качеството на предоставяната срещу съответна цена услуга по охрана и сигурност.“.

Дисертацията е натоварена със следните задачи:

Първо. Да се направи критичен преглед на теоретичните изследвания в областта на финансовата сигурност като глобална рамка за регулиране на паричните потоци, борба с финансирането на тероризма и прилагането на мерки срещу изпирането на пари.

Второ. Да се развият и структурират методическите основи на анализа на клиентската удовлетвореност при предоставяне на услугите по охрана и сигурност от лицензиирани фирми, базирано върху концепцията „стойност за пари“.

Трето. Да се апробира анкетно проучване за оценка на финансово-икономическите аспекти и мотиви на търсенето на услуги по охрана и сигурност от страна на физически и юридически лица в условията на постепидемично възстановяване на икономическата активност.

Изследователската теза, която докторантът е формулирал в дисертационния труд гласи: управлението на паричните потоци в сектора на сигурността изисква прилагане на адаптирана към клиентите система за бюджетиране, финансиране и управление, както в сектора като цяло, така и на лицензираните дружества, осигуряващо глобален стандарт за сигурност на активите, пасивите, имуществото и доходите на ЮЛ и ФЛ, базиран върху държавни регулатции и международни споразумения.

Дисертацията е разделена на три глави, като всяка глава обхваща определени аспекти на изследването.

В първа глава се извършва критичен преглед на теоретичните изследвания в областта на финансовата сигурност като глобална рамка за регулиране на паричните потоци, борба с финансирането на тероризма и прилагането на мерки срещу изпирането на пари. Полемизира се значимостта на финансовата сигурност като регуляторна рамка и публично благо, развиват се идеи за връзката между финансовата глобализация и финансовата сигурност в

контекста на технологичния бум и появата на индустрията „финтех“ компаниите. Не на последно място, прави се и задълбочен анализ на системните аспекти и многообразието от теоретичните виждания за финансовата сигурност, както на нано, микро и макро ниво.

Във втора глава се поставя за решаване задачата по развитие и структуриране на методическите основи за анализ на клиентската удовлетвореност при предоставяне на услугите по охрана и сигурност от лицензиирани фирми, базирано върху концепцията „стойност за пари“. В тази глава се мястото и ролята на националната сигурност в публичния сектор на икономиката. Интересен акцент в тази глава е приложения предепидемичен емпирико-приложен анализ на динамиката в показателите за бюджетно осигуряване на националната сигурност в Република България за периода 2010 – 2019 г. Предлага се и се обосновава методическата рамка за изграждане на клиентоцентричен анкетен въпросник за оценка на качеството и удовлетвореността от услугите по охрана и сигурност.

В третата глава на дисертационния труд се реализира анкетното проучване за оценка на финансово-икономическите аспекти и мотиви на търсенето на услуги по охрана и сигурност от страна на физически и юридически лица в условията на постепидемично възстановяване на икономическата активност. В тази глава се представя авторски вербално-графичен модел на кръгооборот на паричните потоци и балансови позиции в дружествата за сигурност и охрана в условия на регулации и пазарна конкуренция.

В заключението на дисертационния труд са обобщени изводите от направеното изследване. Представят се обобщения, изводи и предложения, които са подкрепени с аргументи и факти и които безспорно потвърждават формулираните хипотези.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Поставените задачи в дисертацията оценявам като успешно изпълнени, а формулираните научни и научно-приложни приноси, представени в автореферата - като оригинални и проблемно-

ориентирани. Тези приноси са доказателство за мотивацията на докторанта и за степента на подготовка и качеството на съветите от страна на катедрата и научните ръководители.

Дисертацията използва автентична методология с необходимата степен на аналитичност, която е основа за научно обосновани резултати и приноси. Тази методология е приложена с цел да се гарантира научната пригодност и валидност на получените резултати и приноси. Така, с обоснованост и факти, може да се заключи, че в дисертацията са постигнати целите на изследването и са достигнати оригинални научни и научно-приложни приноси.

Всички източници са коректно използвани. Разработката оценявам като автентична и без елементи на заимстване от чужди автори.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В рецензията приемам за валидни резюмираните 5 приносни елементи, заявени от автора в автореферата и практически постигнати в дисертационния труд:

- Обоснована е актуалността на проблематиката, свързана със сигурността като елемент на опазване на богатството и дейност, чието продуциране генерира външни ефекти.
- Дадена е авторска трактовка и дефиниция на финансовата сигурност като елемент от системата на сигурност, основан върху международно сътрудничество в областта на мерките срещу финансирането на тероризма и борба с прането на пари, засягащо трите основни икономически агенти – правителствата, фирмите и домакинствата.
- Аргументирана е необходимостта от клиентоцентрично изследване на услугите за предоставяне на частна охранителна дейност с 82 въпроса, насочени към юридически и физически лица, ползватели на услугата.
- Проведено е изследване сред 149 респонденти относно услугите по охрана и сигурност, както и средата за

опериране на лицензираните дружества с мониторингови резултати по множество показатели и формиране на оценки от страна на клиентите по Ликертовата скала.

- На база на изведения и апробиран клиентоцентричен подход за организация на дейността на дружествата за сигурност и охрана е изграден авторски вербално-графичен модел относно организацията на тази услуга като предприемаческо начинание, в конкурентна среда на търсене и предлагане.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е автор на 6 публикации по темата на дисертационния труд (само една е в съавторство), които са доказателство за качеството на цялостната продукция на автора и за умението да се популяризират авторовите идеи сред научната и професионалната общности.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат от докторант Русалин Русалинов представя успешно в качествен и количествен аспект постигнатото в обемния дисертационен труд. Чрез него авторът потвърждава умението да синтезира и систематизира с извеждане на акценти и изводи с научно-проблемен характер.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Бих искал да задам следните въпроси:

1. В кои нюанси на общите и специалните условия на имуществените застраховки и застраховките Обща гражданска отговорност се крият конкурентните предимства на специализираните фирми за сигурност и охрана, предоставящи благото „сигурност“ по алтернативен път?

2. Какви са технологичните рискове в сферата на сигурността? Как развитието на технологиите предоставя нови възможности за престъпниците да избягват традиционните системи за предоставяне на сигурност и охрана? Могат ли кибератаките или да представляват заплаха за финансовата сигурност при разглежданите в дисертацията фирми?

8. Заключение

В заключение, като се има предвид много доброто познаване на теорията и практиката в изследваната област, както и оригиналните аналитични резултати, които се съдържат в представения дисертационен труд, изразявам позитивно заключение - „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси) на докт. Русалин Русалинов.

Гр. Свищов
28.7.2023 г.

Изготвил рецензията:

.....
/Проф. д-р Стоян Проданов/